

АДМИНИСТРАТИВНОПРАВНИ НОРМИ

Административното право като клон на действащото право трябва грижливо да се разграничава от административното право като наука, от административноправната наука. Когато се изясни, административното право като действащо (положително) право е съвкупност от административноправни норми, които имат за предмет на регулиране обществени отношения, свързани с осъществяване на изпълнителната (административно-властническата) дейност на държавата. Друго е положението при административноправната наука – тя като клон на правната наука си поставя за цел изучаването на целия нормативен комплекс на административното право и свързаните с него нормативни правоотношения. Или с други думи, предмет на административноправната наука, на научната дисциплина Административно право е административното право като отделен отрасъл на правото, като действащо, положително право, и свързаните с него правни отношения. Изследвайки административноправните норми, административноправната наука разкрива принципите, които се съдържат в тях, положението на субектите, до които се отнасят и които ги прилагат, структурата, системата и функциите на държавния административен апарат и неговата история, административно – териториалното деление на страната, както и границите за неговото нормално и резултатно развитие. Тя разглежда също и правните способности за обезпечаване на законосъобразно и правилно държавно управление и отговорностите при нарушаване на субективните права на гражданите.

Административноправната наука в процеса на изучаването на своя предмет прибягва до сравнения с положението в други страни и системи. По този начин тя дава възможност да се разшири кръгзорът от правни познания в изучаваната от нея област.

Административноправната наука използва определени научни методи при изучаваните от нея правни явления. По този начин тя дава възможност нормите и явленията в областта на административното право да се изучават не догматично и нормативистично, като се държи сметка за тяхното обществено-политическо и икономическо съдържание и за тяхната обществена значимост.

Изследванията, които прави административноправната наука, са тясно свързани с тези, които прави науката за общественото (социалното) управление, съставна част на която се явява науката за държавното управление, административната наука, наука за администрацията. Последната не е юридическа наука, а научна дисциплина, която си поставя за цел изучаването на държавния административен апарат в неговото

развитие и динамика заедно с развитието на присъщите му стил и методи на действие и въздействие, на неговия персонален състав и с тенденциите на неговото развитие и усъвършенстване. За да се създават качествени и съответстващи на съвременното развитие правни норми, е необходимо да се използват преди, всичко постиженията на науката за администрацията.

Нормотворческата (правоустановителна) дейност на администрацията, както подсказва нейното наименование, разкрива специфичното за администрацията правомощие за издаване на нормативни актове. Разбира се, тази форма на административната дейност не може да се приравнява със законодателната дейност на Народното събрание, която е израз на законодателната власт в държавата. Спрямо нея тя се явява като производна, вторична дейност и създаването при извършването и нормативни актове и правни норми са подчинени на закона и черпят силата си от него. Тяхната юридическа сила е по-малка от тази на закона. Поради това тези нормативни актове не могат да бъдат издавани против закона (*contra legem*), нито пък независимо от него или успоредно на него (*praeter legem*). Нормативните актове на администрацията трябва да бъдат издавани винаги в съответствие и подпомагане на закона (*secundum legem*).

Нормотворческата активност на администрацията не може да бъде резултат на оперативна самостоятелност, защото стриктно обвързана с прилагането на закона. Чрез нея само се конкретизират и детайлизират правилата на закона, без да се изменят техният смисъл и съдържание. Нормативните актове на администрацията могат да бъдат издавани само по материята на прилагания закон. Когато специалният закон не е предвидил за кои случаи и по кои въпроси трябва да бъде издаден нормативният акт, администрацията прилага общия ред за издаване на нормативни актове, установен от Закона за нормативните актове. Административното нормотворчество като форма на изпълнителната дейност не трябва да се смесва със случаите, когато конституцията на една страна дава възможност на нейното правителство да издава закони вместо или наред със законодателния орган – делегирано законодателство. Такъв беше случаят, предвиден в чл. 47 от Търновската конституция, когато Министерският съвет при определени в нея условия издаваше т.нар. наредби – закони, съдържащи първични (оригинерни) правни норми, различни от правилниците и наредбите, издавани от същия орган като подзаконови, административни актове.

Нормотворческата дейност като форма на изпълнителната дейност играе огромна роля за ефективното и правилно регулиране на обществените отношения в съвременната държава. Тя се явява необходимо звено в опосредяването на законовите правни норми по пътя на тяхното конкретизиране и изпълнение. Разбира се, както всяка нормотворческа дейност, и тази дейност на органите на държавно управление трябва да бъде извършвана само при обоснована необходимост, подчинена на всички

изисквания на съвременното научно планиране на нормативните актове. В противен случай може да се стигне до самоцелно издаване и “инфлация” на подзаконови нормативни актове, които не само че не могат да помогнат за прилагането на закона, но и значително да го затруднят или дори осуетят.

Административноправните норми, както нормите на останалите клонове на правото (гражданско, наказателно, финансово и т.н), са вид правни норми. Те съдържат в себе си общата характеристика на всяка правна норма и едновременно с това разкриват своя специфичен белег. Това означава, че всяка административноправна норма е общо правило за поведение, което регулира обществени отношения в сферата на държавното управление и което при необходимост може да бъде прилагано с помощта на държавната принуда. В структурно отношение административноправната норма, както останалите правни норми, съдържа хипотезис – указани в нея факти и обстоятелства, при наличието на които настъпват предвидените правни последици; диспозиция – основна част на правната норма, която определя правилото за поведение, предписано от нея, и санкция – която предвижда мерките за държавновластническо въздействие при неизпълнение на предписаното правило. Трите части на правната норма невинаги се съдържат в един и същи текст (член, параграф и др.) на действащия нормативен акт. Най – често в един член са очертани хипотезисът и диспозицията на административно правната норма, а в отделен текст – санкцията. Например съгласно чл.3, ал.1 ЗКВВОб “Производството и търговията с взривни вещества, огнестрелни оръжия и боеприпаси се извършва от държавни предприятия и обществени организации, снабдени с разрешение от Министерството на вътрешните работи”. В този текст са посочени елементите на хипотезиса, които дават право да се прави производство и търговия с точно определени предмети: взривни вещества, огнестрелни оръжия и боеприпаси, а не и други предмети; производителите да бъдат държавни предприятия или обществени организации, а не частни лица или организации, които нямат характер на обществена организация; продавачите (търговците) на такива предмети да са снабдени с разрешително от МВР. В същия текст е очертана и диспозицията на разглежданата правна норма – разрешението, което тя дава на указаните предприятия и организации да извършват производство и търговия с такива предмети. Санкцията на същата правна норма се съдържа в друг текст чл.13 ЗКВВОб, който предвижда глоба до 100 лева за лица, които не са спазили разпоредбите му или тези на правилника за прилагането му.

В зависимост от характера и целта на съдържащото се в тях правно предписание административноправните норми могат да бъдат: задължаващи (например лицата, навършили 16г., според Указа за паспортите и пр. се задължават да се снабдят с паспорт), забраняващи